

هنر سیاستگذاری در مؤسسه عبور از قالب‌ها و کلیشه‌های رسمی بود

محمد نوری

روزنامه‌نگار و سردبیر سابق «ایران»

و نفی تعصب و تحمیل و مداخله در حریم خصوصی در عرصه اجتماعی.

با نگاه به این اصول و مانیفست شکل‌گیری روزنامه ایران، گزاف نیست اگر گفته شود، سرشت این رسانه با آزاداندیشی و اعتدال عجین شده است. بر همین اساس، آمد و رفت جریان‌های معارض تکثر و توسعه چند صباحی آهنگ حرکت «ایران» را مختل کرد، اما نتوانست شاکله هویتی آن را دچار دگردیسی سازد.

۴ اگر سکه بنیانگذاری و تأسیس «ایران» به نام دولت سازندگی ضرب شده است، بی‌گمان و به گواهی ارقام و آمارها، شکوفایی و بالندگی آن مرهون عصر اصلاحات است؛ عصری که مؤسسه «ایران» توانست در سایه راهبری مدیر خردمند آن (عبدالرسول وصال) مرزهای رقابت را جابه‌جا کند و با بیش از ۴۰۰ هزار تیراژ و توسعه گسترده ساختار اقتصادی و فرهنگی مؤسسه در شمار نهادهای تأثیرگذار بایستد. زیرا رسانه‌ای با شعار گشایش در فضای فرهنگی و تغییر در الگوی مدیریت اقتصادی و سیاسی جامعه به صحنه آمده بود و طبیعی بود که در دوران حکمرانی دولت اصلاحات و سازندگی به اوج برسد.

۵ تحریبه «ایران» در بدو شکل‌گیری آن آمیزه‌ای از دو نسل کهنه‌کار و جوان بود. «اکسیر تجربه» روزنامه‌نگاران پیشکسوت در ترکیب با انرژی نیروی جوان، سوخت اصلی حرکت پرشتاب «ایران» را در آن دوره شکل داد. روزنامه ایران در مکتب بزرگان تحریبه‌اش، نسلی از روزنامه‌نگاران و گزارشگران خلاق و توانمندی را پرورش داد و کوشید سبک‌های تازه‌ای را در گزارش‌گری، گفت‌وگو و در یک کلام ارتباط با مخاطب خلق کند.

مدرسه روزنامه‌نگاری آن روز «ایران» برای بسیاری از دانش‌آموختگان دانشکده‌های ارتباطات و علوم سیاسی و اجتماعی، خاطرات شیرین به یادگار نهاده است. این برهه از دوران بالندگی و شکوفایی «ایران» مرهون همت سرآمدان مطبوعات چون: الهامی، بلوری و بهزادی است. راقم این سطور در کنار تلمذ در حضور این پیشکسوتان، وامدار بزرگانی چون: عبدالرسول وصال، بهروز بهزادی، حسین ضیائی، مسعود نوری و محمدتقی روغنی‌ها هستم.

۶ هنر سیاستگذاران آن روز «ایران» این بود که بسیاری از قالب‌ها و کلیشه‌های رسمی و از مدافعه در گزارش‌نویسی، گفت‌وگو و خبر را کنار نهادند. «ایران» با آنکه برحسب جایگاه سازمانی‌اش ارگان دولت و حتی منسوب به حاکمیت شناخته می‌شد، اما همواره سوزها و ملات و محتوای خویش را از بطن مسائل و آسیب‌های اجتماعی برمی‌گزیند و نه از دستورات و سیاست‌های حکومتگران یا انتظارات صاحب‌منصبان. در این برهه، ورود «ایران» به بسیاری از مسائل و موضوعات ممنوعه اجتماعی و فرهنگی نامی جز تابوشکنی ندارد که با

۱ سی سالگی روزنامه ایران در نگاه هر ناظر واقع‌بین، نشانه و رمزی از برنایی و پایداری است و اتفاقی با پیام امیدبخش در تاریخ مطبوعات این مرز و بوم. در ساخت سیاسی جامعه‌ای که «ناپایداری» گویی جزء لاینفک زیست و زندگی رسانه‌ها شده و دفتر تاریخ آن مشحون از خاطرات تلخ جوانمرگی نهال‌های برومند مطبوعاتی است، «سه دهه استواری» یک رسانه را باید قدر شمرد و آن را به افق‌های پرامید فردا گره زد.

۲ بهار سی‌امین سال روزنامه ایران با اتفاقات مهمی در پهنه سیاسی و اجتماعی ایران‌زمین مقارن شده است. انتخابات تابستان ۱۴۰۳، جامعه به تنگ آمده از افراط و ناترازی را آتشتن تحولی شگرف کرد و در آوردگاه دو گفتمان متباین، سرانجام جریان مدافع عقلانیت و وفاق بر مصدر حکمرانی نشست. چنین تقارنی را باید به فال نیک گرفت. بی‌گمان بخشی از بار مأموریت خطیر چنین دولتی در اصلاح ساختاری را نهاد رسانه‌ای «ایران» بر دوش دارد. بویژه آنکه خیل نخبگان به صد زبان می‌گویند، دولت پزشک‌یان پنجره امیدی برای عبور از گرداب توسعه‌نیافتگی و ناکارآمدی است. در چنین معادله‌ای، طبیعی است که خیل همراهان گفتمان این دولت، از رسانه «ایران»، انتظار پیشگامی در تبیین و تحقق آرمان‌های مطلوب-شان را داشته باشند.

۳ سه دهه قبل، روزنامه ایران و زوج آن «همشهری»، به عنوان اولین نشانه‌های پوست‌اندازی در ساختار فرهنگی بسته جامعه پدیدار شدند. رسانه‌هایی چون «ایران»، نقطه پایانی بر دوران انحصار و دوقطبی روزنامه‌های سیاه و سفید بودند.

از این منظر پیدایی «ایران» را که شعار دلربای تکثر و چندصدایی بودن بر پیشانی داشت، باید پاسخی به موج نیرومند «نوگرایی» در بستر اجتماعی و فرهنگی جامعه تفسیر کرد. عمارت «ایران» بر پایه نظریه‌ها و اندیشه‌هایی قد برافراشت که هنوز هم از «ارزش‌های مطلوب» و مهجور مانده جامعه ایرانی به شمار می‌آیند.

در آن برهه، این ارزش‌ها مانیفست و «نظام‌نامه» فعالیت روزنامه ایران را شکل داد؛ ارزش‌هایی که ماهیتاً ستون فقرات یک جامعه مدرن و دموکرات در طول تاریخ بوده‌اند. ارزش‌هایی چون: تکثر و آزادی بیان و اندیشه در عرصه فرهنگ-تعامل، تنش‌زدایی و عقلانیت در سیاست خارجی- پاسداشت حقوق شهروندی از حق آزادی انتخاب تا حق پرسش‌گری و پاسخگویی از صاحبان قدرت در سیاست داخلی، نفی انحصار و رانت و مداخله دولت در اقتصاد و حق انتخاب سبک زندگی

✓
هنر سیاستگذاران
آن روز «ایران»
این بود که
بسیاری از قالب‌ها
و کلیشه‌های رسمی
و از مدافعه در
گزارش‌نویسی،
گفت‌وگو و خبر
را کنار نهادند.
«ایران» با آنکه
برحسب جایگاه
سازمانی‌اش
ارگان دولت و
حتی منسوب به
حاکمیت شناخته
می‌شد، اما همواره
سوزها و ملات و
محتوای خویش
را از بطن مسائل
و آسیب‌های
اجتماعی
برمی‌گزیند و
نه از دستورات
و سیاست‌های
حکومتگران یا
انتظارات صاحب-
منصبان